

Надія СЕНЬОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Тетяна СКУРАТКО,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української та
зарубіжної літератури і методик їх навчання

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)*

ОСВІТНІЙ ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ПРОЄКТ «УКРАЇНІ ПОТРІБЕН КОЖЕН»: ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На наше переконання, в умовах воєнного стану пріоритетом усіх освітніх ланок України повинно стати патріотичне виховання дітей та молоді. Тільки за цієї умови українська нація може нормально функціонувати, бути «видимою» на міжнародній арені та формувати свідомих громадян, готових стати на захист держави й народу України.

В основу системи національно-патріотичного виховання дітей та молоді, на нашу думку, в першу чергу потрібно вкладати ідеї зміцнення української державності, формування патріотизму, позитивного ставлення до захисників і захисниць України, утвердження національних цінностей. На сучасному етапі першочерговим залишається виховання дітей та молоді в дусі патріотизму; любові й поваги до своєї держави, мови, культури, історії; свідомої готовності стати на захист країни.

Погоджуємося із думкою І. Устименка, що саме зараз виводиться «на якісно новий рівень уявлення про патріотичне виховання як педагогічну категорію, яка нині переживає оновлення» [2, с. 29]. Я. Марченко також вказує на потребу розроблення цілої системи для «посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» [1, с. 102]. Вважаємо, що саме у цьому контексті можна виокремити дві основні тенденції в освітньому процесі: «потребу чіткіше сфокусуватися на патріотичному вихованні малих та юних українців; необхідність переглянути основні підходи до такої діяльності» [3, с. 471].

У формуванні чіткої громадянської позиції дітей та молоді і прищепленні любові до усього свого, рідного (мови, культури, літератури, історії), що є пріоритетним завданням патріотичного виховання в умовах війни, хороші перспективи має проєктна діяльність, що лежить в основі освітнього волонтерського проєкту «Україні потрібен кожен», який є спільною розробкою команди освітнього волонтерського проєкту «Патріотичні й небайдужі», що діє в м. Тернопіль від жовтня 2021 р., і Тернопільської обласної МГО «Просвіта». Зауважимо, що до реалізації проєкту «Україні потрібен кожен» приєдналися й інші організації: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (кафедра педагогіки та менеджменту освіти, Центр педагогічного консалтингу, кафедра української та зарубіжної літератур і методик їх навчання), Сектор міністерства у справах ветеранів України у Тернопільській області, «Дім Ветерана» у м. Тернопіль, Тернопільська міська рада.

Команда, що безпосередньо працювала над проєктом, складалася з п'яти осіб: Надія Сеньовська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; керівниця проєкту; Тетяна Скуратко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; Ірина Скасків, менеджер підтримки у Ветеранському просторі «Дім ветерана»; Ніна Дунець, психологиня-волонтерка у Ветеранському просторі «Дім Ветерана» у м. Тернопіль; Інна Макух, голова Тернопільської обласної МГО «Просвіта».

Для здійснення проєкту використовувалися кошти з різних джерел: внески команди «Патріотичні й небайдужі», фінансування від Тернопільської міської ради, кошти Тернопільської обласної МГО «Просвіта».

Мета проєкту: окреслити для дітей та молоді сучасне розуміння поняття патріота; формувати у свідомості учнів та студентів Тернополя позитивний образ українського воїна, героя-захисника, котрий від Євромайдану і до нині боронить Україну й захищає життя і свободу кожного з нас; мотивувати молодь до громадської, соціально активної національно-

патріотичної діяльності, спрямованої на підтримку (перш за все моральну) фронту.

Завдання проєкту: 1) організувати взаємодію учасників проєкту, педагогів, волонтерів та ветеранів; 2) проводити у закладах освіти інформаційні заходи (лекції, презентації, квести, ігри, майстер-класи) відповідно до мети проєкту; 3) сприяти формуванню в учнів та студентів Тернополя української громадянської ідентичності на основі загальнолюдських та національних цінностей (чесність, добро, самобутність, воля, соборність, гідність, патріотизм); 4) забезпечувати підвищення рівня знань дітей та молоді про захисників України, героїв сучасної російсько-української війни, зокрема жителів Тернопільської міської громади; 5) стимулювати здобувачів освіти долучатися до підтримки воїнів та вшанування пам'яті полеглих; 6) провести підсумкову конференцію за результатами проєкту, залучивши до неї заклади освіти.

Реалізація проєкту тривала впродовж одного року (від формулювання ідеї у лютому 2023 р. до підсумкової конференції в січні 2024 р.).

Цільова група, на яку було спрямовано проєкт «Україні потрібен кожен» – учні та студенти закладів освіти м. Тернопіль. У межах зазначеного освітнього волонтерського проєкту було охоплено 9 закладів освіти різних рівнів: Тернопільський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів-правовий ліцей № 2», Тернопільський навчально-виховний комплекс «Школа-ліцей № 6 імені Назарія Яремчука», Тернопільська спеціалізована школа I–III ступенів № 7 з поглибленим вивченням іноземних мов, ТНВК «Школа – економічний ліцей № 9» імені Іванни Блажкевич, Тернопільська загальноосвітня школа I–III ступенів № 10 Тернопільської міської ради Тернопільської області, Тернопільська загальноосвітня школа № 16 імені Володимира Левицького, Тернопільська спеціалізована школа I–III ступенів № 29 з поглибленим вивченням іноземних мов, Тернопільський кооперативний фаховий коледж, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Зауважимо, що усі заходи, проведені командою освітнього волонтерського проєкту «Україні потрібен кожен», були спрямовані на популяризацію позитивного образу українського героя-захисника;

створення позитивного іміджу «свого, рідного» (України, держави, мови, культури, літератури, історії, мистецтва тощо); формування почуття особистої відповідальності за долю рідного народу; становлення національної ідентичності юних українців; усвідомлення молодим поколінням цінності людської гідності:

1. Патріотичний квест-вікторина, у процесі проведення якого педагоги отримали можливість ненав'язливо діагностувати прогалини у знаннях учнів з культури та історії України, з'ясували, які теми з історії України та національної культури цікавлять дітей;
2. Лекція-обговорення «Як війна міняє нашу мову», спрямована на збагачення лексичного запасу дітей та молоді, вдосконалення так званого «мовного чуття», усвідомлення багатства та гнучкості української мови, її здатності реагувати на виклики сьогодення, формування шанобливого ставлення до рідної мови;
3. Лекція-презентація «Три Майдани сучасної України», покликана заповнити прогалини у знаннях з історії сучасної України, сприяти усвідомленню здобувачами освіти важливості національного вибору та відповідальності кожного за майбутнє країни;
4. «Листівка захиснику», коли учні та студенти м. Тернопіль отримали можливість передати нашим воїнам свої добрі побажання, висловити їм подяку за захист України і кожного з нас;
5. Підсумкова конференція, що відбулася у стінах Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка 20 січня 2024 р., утвердила, що національно-патріотичне виховання на сьогоднішній день є найважливішою ланкою освітнього процесу від дошкільної до вищої освіти.

Отже, національно-патріотичне виховання дітей та молоді сьогодні є актуальним і повинно проводитися систематично та послідовно, включаючи залучення сім'ї, закладів освіти, громадських, волонтерських, неформальних організацій, органів державного управління. В умовах війни, як ніколи, потрібні нові підходи й нові шляхи виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. В нашій державі, яка сповідує європейські цінності, національно-патріотичне виховання має бути спрямоване на формування в молодого покоління національної свідомості та любові до України і всього українського (мови, культури, літератури

тощо), що і ставить собі за мету команда освітнього волонтерського проекту «Україні потрібен кожен».

Список використаних джерел:

1. Марченко Я. Виховання патріотизму в дітей як актуальна проблема сучасного виховання. *Інструментарій виховання в сучасних закладах освіти: реалізація творчих і соціально значущих програм, проєктів* : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Київ. 2022 р.). С. 101–106. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/Zbirnyk-tez-konf.-28.04.2022.pdf#page=101> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Устименко І. Патріотичне виховання учнівської молоді, окреслене війною. *Педагогічний вісник*. 2022. № 1–2. С. 26–29.
3. Senovska N. Nestaiko I. Psychoanalysis and patriotic education in modern Ukrainian pedagogy. *Modern approaches to ensuring sustainable development. Edited by Valentyna Smachylo and Oleksandr Nestorenko. The University of Technology in Katowice Press, 2023*. С. 469–477. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/33ba92a74a7c70f8ce3859b114f45150.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).